

SAĞLIK HİZMETLERİNDE MALİYETE DAYALI FİYATLANDIRMA STRATEJİLERİ: İŞLEM MALİYET YAKLAŞIMI

COST BASED PRICING STRATEGIES IN HEALTHCARE: TRANSACTION COST APPROACH

Yiğit Kerem Yıldız¹

ÖZET

Sağlık hizmetlerinde fiyatlandırma kafa karıştırıcı, gizli ve kıvrımlı bir şekildedir. Bu durum hastaların finansal yükümlülüklerinin belirlenmesini zahmetli hale getirmektedir. Maliyet, sağlık hizmetlerinde standart bir fiyatlandırma stratejisini belirlemedeki temel kriterlerden birisidir. Hastane gibi sağlık hizmeti sunan kuruluşları fiyatlandırmaya dayalı stratejiler konusunda bilgilendirecek çalışmalar özellikle ulusal literatürde kısıtlıdır. Kısıtlılığın önüne geçmek için sağlık hizmetlerinde maliyete dayalı stratejileri konusunda bilgilendirmenin yapılması gereklidir. Bu durum araştırmanın önemini de ortaya koymaktadır. Bu çalışmanın amacı, sağlık hizmetlerinde maliyete dayalı fiyatlandırma stratejilerinin neler olduğunu açıklamak ve işlem maliyet yaklaşımının sağlık sektöründe nasıl gerçekleştiğini belirtmektir. Bu amacın gerçekleşmesi için konu ile ilgili literatür detaylı bir şekilde incelenip derlenerek hazırlanmıştır. Literatürün incelenmesi sonucunda, işlem maliyeti yaklaşımı, sağlık kuruluşları tarafından kullanılabilir bir fiyatlandırma stratejisi olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu yaklaşımın örgütlerde çeşitliliğe, örgütsel yapıları olumlu yönde etkilediği gözlenmiştir. İlerleyen dönemlerde işlem maliyetleri ile örgüt yapılarına ve fiyatlandırmayı belirleyen diğer boyutlara yönelik çalışmalar yaygınlaşacaktır.

Anahtar Kelime: Fiyatlandırma, Sağlık Hizmetlerinde Fiyatlandırma, Maliyete Dayalı Fiyatlandırma, İşlem Maliyetleri Yaklaşımı

ABSTRACT

Pricing in healthcare is confusing, confidential and curvy. This situation makes it difficult to determine the financial obligations of the patients. Cost is one of the key criteria for setting a standard pricing strategy in healthcare. The efforts to inform pricing-based strategies of healthcare providers such as hospitals are particularly limited in the national literature. In order to avoid the limitations, it is necessary to inform the cost-based pricing strategies in health services. This situation implies the importance of research. The purpose of this study is to explain what are the cost-based pricing strategies in healthcare and explaining how transaction cost approach is realized in health sector. In order to achieve this purpose, the relevant literature has been examined and compiled in detail. As a result of the literature review, the transaction cost approach turned out to be a pricing strategy that could be used for healthcare organizations. Moreover, it has been observed that this approach affects organizational diversity and organizational structures positively. In the following periods, studies on transaction costs and organizational structures and other dimensions that determine pricing will become widespread.

Key Words: Pricing, Pricing in Health Care, Cost Based Pricing, Transaction Cost Approach

¹ Doktora Öğrencisi, İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Yönetimi Bölümü, yigitkeremyildiz93@gmail.com

GİRİŞ

Sağlık hizmetlerindeki fiyatlandırmalar kafa karıştırıcı, gizli ve kıvrımlı bir şekildedir. Bu durum sağlık hizmeti alanların hizmetteki finansal yükümlülüklerinin belirlenmesini zahmetli hale getirmektedir. Sağlık hizmetleri finansmanındaki oluşabilecek çatlaklıklar fiyatlandırmanın yapılmasını zorlaştırmaktadır. Fiyat özellikle hizmetleri kullananlar için önemlidir. Güven veren bir standartla oluşturulmuş fiyatlandırma sistemleri için hekimler, hastaneler, hizmeti alanlar ve daha birçok paydaşın fiyatlarda belli bir standarda ulaşmak için birlikte çalışmaları gerekmektedir.

Bunun dışında sağlıkta yapılan harcamaların artması, nüfusun giderek yaşlanması, teknolojiye gelişmeler ve hizmet alanların hem sağlık hizmetlerinden hem de yaşam beklentilerinin artmasından dolayı sağlık sistemlerine mali açıdan yük giderek artmaktadır. Sağlık sistemlerine yönelik mali yükün artmasının yanında hastane gibi sağlık hizmeti sunan kuruluşların doğru fiyatlandırma stratejilerinin belirlenmesi konusu da bulunmaktadır. Sağlık hizmetlerine yönelik fiyatlandırmanın doğru yapılabilmesi için öncelikle bu fiyatlandırma stratejilerinin neler olduğunun bilinmesi gereklidir. Ancak bu stratejiler konusunda yapılan çalışmaların sayısı fazla değildir. Bu yüzden sağlık hizmetlerinde etkili fiyatlandırma stratejilerinin yapılabilmesi için öncelikle konu hakkında bazı bilgilerin sunulması gerekir. Bu çalışmanın amacı, sağlık hizmetlerinde maliyete dayalı fiyatlandırma stratejilerinin neler olduğunu açıklamak ve işlem maliyet yaklaşımının sağlık sektöründe nasıl gerçekleştiğini belirtmektir. Bu amacın gerçekleştirilmesi için konu ile ilgili literatür detaylı bir şekilde taranmıştır.

SAĞLIK HİZMETLERİNDE FİYATLANDIRMA VE FİYATLANDIRMAYI ETKİLEYEN ETMENLER

Fiyatlandırma, sağlık hizmetlerinin fiyatını belirleme ve sağlık sektörüyle ilgili olan alanlarda gerçekleşen güncellemelerden oluşan sürece verilen addır. Sağlık hizmetlerinde fiyatlandırma hizmeti ödeyenler, hizmeti sağlayanlar arasında gerçekleşen bir döngüdür. Sağlık hizmetlerinde fiyatlandırma, yapılan fiyatlandırmanın sağlık kuruluşunun maliyetlerini doğru bir şekilde yansıtan, sürdürülebilirliği teşvik eden ve hastaların olumlu sağlık sonuçları almasını kolaylaştırması açısından büyük bir önem taşıyan bir kavramdır. (Waters ve Hussey, 2004).

Standart bir sağlık hizmetleri fiyatlandırma sistemi için rasyonel ve şeffaf bir sistemden oluşmalıdır. Fiyatlandırma stratejilerinin sistem içerisinde rasyonel ve şeffaf olması için bu stratejilerin taşınması gereken bazı nitelikleri bulunmaktadır. Bu nitelikler ise şunlardır (Healthcare Financial Management Association, 2007):

- Fiyatlandırma stratejileri, paydaşların içerisinde bulunduğu ve hastalar için anlamlı olacak şekilde hazırlanmalıdır.
- Fiyatlandırma stratejileri, maliyet gibi anlamlı temellere dayalı olmalıdır.
- Belli bir standartta fiyatlandırma için hastalara aşırı yük olmayacak bir strateji benimsenmelidir.
- Hastalara ve ödeme yapanlara, hizmet sağlayıcılar arasında kolayca karşılaştırılabilecek hem fiyat hem de kaliteli bilgileri sunarak, sağlık hizmeti değerinin değerlendirilmesine olanak sağlayacak şekilde stratejiler olmalıdır.
- Bütün paydaşlara fayda sağlanabilmesi için fiyatlandırmada kolaylaştırılmış yönetim süreçleri olmalıdır.
- Hizmet sağlayıcıları toplumun sağlık ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için gereken mali gereksinimleri karşılayabilmelerini sağlamak için fiyatların makul düzeyde olması gerekir.
- Makul bir maliyetle sağlanan yüksek kaliteli bakım için uygun fiyatlar yansıtılmalıdır. Kısacası verimlilik ilkelerine göre fiyatlandırma yapılmalıdır.

Sağlık hizmetlerinde fiyatlandırmada kuruluşların belli bir standartta yapılabilecek fiyatlandırma stratejilerini belirleyen bazı etmenler bulunmaktadır. Bu etmenler ise şunlardır (Healthcare Financial Management Association, 2007):

- **Piyasa:** Sağlık hizmetlerinde fiyatlandırmasını etkileyen temel etmenlerden birisi piyasadır. Piyasaya dayalı bir sağlık sisteminde, piyasa güçleri (rakipler tarafından belirlenen oranlar ve sağlık planı sözleşmeleri kapsamında ödenen miktarlar) hizmetlerin fiyatını etkilemektedir.
- **Maliyet:** Maliyetler fiyatlandırmayı belirleyici başka bir temel etmendir. Fakat bazı hastaneler maliyetlere göre fiyatlandırma yapmamaktadır. Rasyonel bir sistemde, fiyatlandırılacak her öğenin mutlaka maliyeti öğrenilerek fiyat belirlenmelidir.
- **Kalite:** Kalite kavramı fiyatlandırmayı oluşturan bir etmendir. Kalite önleyici bakımı teşvik eden ödeme temelini belirlemek açısından önemlidir.
- **Örgüt Yapısı:** Standart ve akılcı bir fiyatlandırma için net bir yapının olması gerekir. Fiyatlandırma yeniden tasarlanabilen ve güncellemeleri yönlendirebilen bir örgüt yapısına ihtiyaç duymaktadır. Bu yapı, maliyet, piyasa güçleri ve kuruluşun sunduğu benzersiz değer gibi faktörlerin nasıl değerlendirilip dengelendiği ile ilgili süreçleri ele almaktadır. Bu yapı maliyet, kurumun değeri gibi faktörleri nasıl değerlendirilip dengelendiği ile ilgili süreçleri ele almaktadır.
- **Finansal Gereksinimler:** Fiyatlandırma finansal gereksinimleri karşılayacak şekilde yapılmalıdır. Ürün veya hizmetlerin fiyatlandırılması, mali ihtiyaçları karşılayacak şekilde düzenlenmelidir.

- **Merkezi Fiyatlandırma İşlevleri:** Fiyatlandırma işlevleri, bir tesis veya sağlık sistemi içinde, etkilenen bütün birimlerden belirlenen sorumluluklar, prosedürler ve girdilerle mümkün olduğunca merkezileştirilmelidir.

MALİYETE DAYALI SAĞLIK HİZMETLERİ FİYATLANDIRMA STRATEJİLERİ

Fiyatlandırma maliyet, değer gibi etmenler üzerinden belirlenmektedir. Fakat sağlık kuruluşları dahil neredeyse bütün kuruluşlar maliyete dayalı fiyatlandırma yapmaktadır. Maliyete dayalı fiyatlandırmasında üretim ve üretim maliyetleri kullanılmaktadır. Bu fiyatlandırma özellikle kuruluşların fiyat tavanı ve fiyat tabanını bulmada kullanılmaktadır. Ayrıca fiyat belirlenirken kuruluşun durumuna odaklanır.

Sağlık hizmetini sunan kuruluşların fiyatları belirlerken dikkat etmesi gereken bazı yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu yaklaşımlar aynı zamanda fiyatlandırma stratejilerini temsil etmektedir. Fakat fiyatlandırmada tek bir strateji kullanmak uygun değildir. Literatürde geçerli olan güncel fiyatlandırma türleri şunlardır (Gapenski, 2005):

Tam Maliyet Fiyatlandırması: Sağlık kuruluşlarının uzun vadede hayatta kalabilmek için yapmış oldukları bütün masrafları karşılayacak fiyatların belirlenmesi olarak kabul edilen tam maliyet fiyatlandırması, bir klinikte muayene, laboratuvar testi veya belirli bir tanı tedavisi olup olmadığına bakılmaksızın mutlaka hizmet sağlanmasında değişken maliyetleri, sabit maliyetleri, uygun boyutta genel gider maliyetlerinin bulunması gerekir. Genel gelirler de hem doğrudan hem de genel maliyetleri kapsamalıdır. Bunun anlamı belirlenen fiyat bütün masrafları karşılamalıdır. Bütün işletmeler kazanca ihtiyaç duymaktadır. Kâr amacı gütmeyen işletmeler fiyatları büyüme hedeflerini karşılamak için gerekli kazancı sağlayacak kadar bir değer belirlemektedir. Kar amacı güden kuruluşlar ise öz sermaye yatırımcılarına açık bir mali getiri sağlayacak kadar kazanç düzeyi belirlemektedir (Gapenski, 2005).

Marjinal Maliyet Fiyatlandırması: İster ürün isterse hizmet çıktısının oluşmasında gerçekleşen çıktı maliyetleri olarak adlandırılabilir. Marjinal maliyetler özellikle sağlık kuruluşlarında ek günlük konaklama ile ilgili değişken maliyetlerden oluşur. Marjinal maliyetlere ek olarak çamaşırhane, yiyecek ve harcanabilir sarf malzemeleri gibi masraflar ve o gün içinde tüketilen ek hizmetlerin maliyetlerini içermektedir. Marjinal maliyetleri fiyatlandırması daha fazla hastanın gelmesi veya mevcut kitleyi korumak için zaman zaman kullanılabilir. Ancak uzun vadede bu fiyatlandırmayı kullanmak sektörde kalmak için doğru değildir. Çünkü uzun vadede kuruluşlar tam maliyetleri karşılayan gelirler elde etmek istemektedir. Bu yüzden marjinal maliyet fiyatlandırması geçici bir yöntem olmalıdır (Gapenski, 2005). Fiyat değişimi eskiden özellikle acil bakım gibi hizmetleri desteklemek için kullanılmaktaydı. Hizmetleri ödeyenler de ek ödemelerin aşırı olmadığından dolayı fiyat değişimini kabul etmekteydi. Fakat günümüzde genel sağlık maliyetleri, büyük ölçüde sağlık

hizmeti alanların, başkalarına hizmet sağlama ile ilgili maliyetleri desteklemeye istekli olmadığı düzeye gelmiştir. Bundan dolayı hizmet alanlar fiyat değişimlerinin olmadığı sadece gerçek maliyetleri kapsayan fiyatları görmek istemektedir.

Hedef Maliyet Fiyatlandırması: Hizmet sağlayanların fiyat alıcısı olduğu durumlardan başa çıkması amacıyla ortaya çıkan bir fiyatlama stratejisidir. Hedef maliyet, belirli bir kârlılık hedefine ulaşmak için uzun vadede bir sağlık hizmetinin sunulması gereken maliyete dayanmaktadır. Hedef maliyet, bir hizmetin belli bir bedeli olduğunu belirtmektedir ve hedef maliyet düzeyini elde etmek için istenen bir kazanç ortaya çıkar. Eğer bu durum mümkün ise yönetim hizmetin tam maliyetini eninde sonunda hedefin altına maliyetler koyacağı sürekli maliyet azaltma hedefiyle hizmetlerin maliyetini hedefte belirlenen düzeye getirmek için çabalayacaktır (Gapenski, 2005). Hedef maliyet fiyatlandırmasının temel özelliklerinden birisi, yöneticilerin fiyatları belirleyen dış etmenlere fazla ciddiye almasını zorunlu kılmaktadır.

İŞLEM MALİYET FİYATLANDIRMASI YAKLAŞIMI

İşlem maliyetleri yaklaşımını açıklamadan önce işlem kavramını ve bu tip maliyetlerin nasıl ortaya çıktığını açıklamak gerekir. İşlem, farklı departmanlar veya kuruluşlar arasında ürün ya da hizmet alışverişidir. İşlem aynı zamanda alıcı ve satıcı arasındaki değişim olarak tanımlanabilir. Sağlık hizmetleri, sağlık kuruluşları, çalışanlar, hastalar ve kuruluşlar arası bazı işlemler gerçekleşmektedir. Yapılan bu işlemlerin bir kısmının belirsiz olmasından dolayı işlemler sırasında aracı ücretleri, servis ücretleri gibi bazı maliyetler ortaya çıkmaktadır (Ataman, 2009). İşlem maliyetleri teorik olarak, Coase tarafından 1930'ların sonlarında ekonomik faaliyetlerin tahmin edilmesi amacıyla ortaya çıkmıştır (Klaes, 2000); Hajli vd., 2015).

İşlem maliyetleri kuruluşlar tarafından ticari bir işlemde bulunma ve herhangi bir piyasa kusurunu telafi etme maliyeti olarak ifade edilebilir. İşlem maliyetleri yaklaşımı, kuruluş ve kuruluş dışındaki taraflar arasındaki işlemlerin analizine dayanmasından dolayı diğer yaklaşımlardan farklıdır (Williams, 2000); (Yılmaz, Bedük, 2014). Aynı zamanda koordinasyon maliyetleri olarak bilinen işlem maliyetleri, bir örgütün işlemlerini gerçekleştirebilmesi için üretim ve koordinasyon maliyetlerini karşılaması gerekli olduğu görüşünü savunmaktadır (Yılmaz ve Bedük, 2014). Üretim maliyetleri doğrudan üretim ile ilişkili iken koordinasyon maliyetleri ise üretim maliyetleri arasındaki işlemlerin yönetimiyle ortaya çıkan maliyetlerdir. İşlem maliyeti yaklaşımı, üretilen malların veya hizmetlerin birey ya da kuruluşlarla değişimi sürecinde kuruluşların en düşük maliyeti organize etmeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca işlem maliyeti yaklaşımı rasyonellik ve verimliliğe dayalıdır.

Sağlıkta işlem maliyetleri yaklaşımını açıklamadan önce sağlık sektörünü diğer sektörlerden ayıran özelliklerini belirtmek gerekir. Çünkü işlem maliyetlerinin uygulanma şekli sektörden sektöre

farklılık göstermektedir. Sağlık hizmetlerini diğer ürün veya hizmetlerden ayırt eden bazı özellikler bulunmaktadır. Bu özellikler ise şunlardır (Sayım, 2015):

- Sağlık hizmetleri dışsaldır.
- Sağlık hizmetleri bilgi asimetrisi bulunmaktadır.
- Sağlık hizmetlerine olan ihtiyaç belirsizdir.
- Sağlık hizmetleri sağlığa olan ihtiyaçtan dolayı oluştuğu için kendisine has bir özelliği bulunmaktadır.

Sağlık sektöründe işlem maliyetleri kavramı, sağlık faturalarını ödemekten öte sağlık hizmetleri satın alımında harcanan çaba ve enerji olarak ifade edilmektedir. İşlem masraflarını içeren diğer sağlık hizmeti olguları arasında reçetelerin aranması, pratisyen hekimler ve eczacılarla görüşmeler yapılması ve sağlık danışmanlığı aranması sayılabilir (Hajli vd., 2015). İşlem maliyetleri özellikle modern sağlık kuruluşlarının fiyatlandırma stratejisini belirlemeleri dışında kuruluşların ekonomik yönden örgütlenmesine yardımcı olmaktadır.

Sağlık sektöründe işlem maliyetlerinin optimize edilmesi 10 temel prensip bulunmaktadır. Bu prensipler işlemlerin özelliklerine uyarlanması ve taraflar arasında güven oluşturma ile ilişkilidir. Bu prensipler ise şunlardır (Stephens vd., 2014):

- Dış kaynak kullanımına yönelik açık bir yaklaşım,
- Her iki kesime fayda getiren sözleşmelerin formüle edilmesi,
- İşlemlerin analizi ve bunların risk ve fiyat yapısı üzerindeki etkileri,
- Belirli varlıklarla ilgili olduğu zaman işlemler uzun süreli sözleşme ilişkisiyle sonuçlanır,
- Sözleşmelerde riskten korunma kayıtlarının dahil edilmesi,
- İşlem maliyetlerinin azaltılması için işlem yöntemi seçilmeli,
- Sözleşmeler yapılırken güvenilirliğin sürdürülmesi,
- Sözleşme ilişkilerinde güven tesis etmek,
- Sözleşmenin gerekli olmayan karışıklıklardan kaçınılmalıdır.

Sağlıkta işlem maliyetleri, eczacılar, hastalar ve hekimlerin dahil olduğu ilaç reçete işlemini etkilemektedir. Kısacası sağlıkta bütün paydaşlar işlem maliyetlerinden etkilenmektedir. Sağlıkta işlem maliyetlerinin ortaya çıkmasına ve bu maliyetleri etkileyen faktörler bulunmaktadır. Bu faktörler ise şunlardır (Williamson, 1999); (Yılmaz ve Bedük, 2014):

- **Sınırlı Rasyonalite:** Sınırlı rasyonalite kısaca bireylerin niyet olarak rasyonel fakat uygulamada sınırlı olduğu durumlardır (Williamson, 1991a); (Yılmaz ve Bedük, 2014). Tarafların sınırlı rasyonalitesi, hekimin hastalık ile ilgili gerekli bilgiler toplanılmazsa ve uygun bir tedavi seçemezse oluşmaktadır. Bir eczacı ilacın yanlış dozunu vererek hata

yapabilir. Sınırlı rasyonalite fırsatçı eylem amaca yönelik olarak gerçekleşirken oluşan kasıtsız hatalardan kaynaklanmaktadır. Doktor, başvuru sayısını en üst düzeye çıkarmak için hasta konsültasyonlarını kısaltırsa veya ilaç türü ile ilgili karar, ilaç şirketlerinin çalışanları tarafından sağlanan teşviklerden etkilendiğinde bu durum oluşabilmektedir.

- **Fırsatçılık(Oportünizm):** Fırsatçılık kavramı işlem maliyetlerinde kişisel çıkarların kötü yollarla korunması anlamına gelir (Williamson, 1991b); (Yılmaz ve Bedük, 2014). Bu etmen, işlem maliyeti teorisinin davranışsal varsayımlarından birisidir ve esas olarak kişilerin veya kurumların çıkarlarıyla ilgilenen ekonomik aktörler tarafından sergilenen davranışlardır. Başka bir deyişle fırsatçılık, ekonomik işlemlerde tam ve doğru bilgiyi vermekten kaçınmayı içeren kasıtlı tercihlere dayanan bir dizi kişisel eylemdir.
- **Özgünlük:** Özgünlük, sürece ulaşmak için kullanılan varlığı kaybetmeden, alternatif kullanım biçimlerine ve alternatif kullanıcılara ayrılma düzeyidir (Williamson, 1991b); (Yılmaz, Bedük, 2014). Sağlıkta varlıkların özgünlüğü sorunlu bir süreç halini alabilir. Varlık özgünlüğü sorunu, işlemde yer alan taraflar için dış bir engel olarak ortaya çıkmaktadır. Gelişmiş tanı yöntemlerinin eksikliğinden veya tedavi belirlenirken şüpheli bir durumda uzmana danışmaktan kaynaklanabilir. Buradaki tehlike, ilaç depolarındaki ilaç eksikliğidir. Çünkü bu durum tedavilerin gecikmesine neden olacaktır.
- **İşlem Sıklığı:** İşlem sıklığı, tekrarlanan işlemlerin düzeyini belirtmek için kullanılmaktadır (Castner ve Ferguson, 2000); (Yılmaz ve Bedük, 2014). Sağlık sektörü de işlem sıklığına maruz kalan bir sektör olduğu için bu faktör dikkate alınmalıdır. İşlem sıklığı faktörü dikkate alınmadığı takdirde sağlıkta ciddi açıdan finansal yüke sebebiyet verebilir.
- **Belirsizlik:** Belirsizlik, bir işlemin gerçekleşmesi sırasında oluşabilecek olası durumları tahmin etmenin ne kadar zor olduğunu ifade eden bir kavramdır (Thompson ve Yu, 2005); (Yılmaz, Bedük, 2014). Bir hastanın durumunun yeni bir hastalığın ortaya çıkması gibi mevcut tıbbi bilginin ötesinde olduğu durumları ifade eder.

Yapılan bir çalışmada tarafların sınırlı rasyonalitesi, varlık özgüllüğü ve belirsizlik faktörlerinin etkileri, kurumsal ortamı değiştirerek ve uygun prosedürleri uygulayarak, hizmetlere erişimi daha kolaylaştırarak ve hizmetlerin uygulanma standartlarının belirlenmesiyle azaltılabileceği ifade edilmektedir (Stiles ve So, 2003). Sadece belirsizlikten kaynaklanan işlem maliyetleri, günümüzde tek bir tedarikçinin erişiminin ötesinde olup tıptaki atılımlar sonucunda bunlar azalmıştır. Yine aynı çalışmada işlem maliyetlerinin farklı bir çevre içerisinde yapılan özel işlemlerle ilişkilendirilmektedir fakat endüstriyel çevrenin değişiminin işlem maliyetlerini azaltılabileceği gözlenmiştir. Bunun sonucunda değişim alanı olarak adlandırılan bölgeye uydurulmaktadır.

SONUÇ

Sağlıkta işlem maliyet fiyatlandırması yaklaşımı, disiplinler arası bir alanda kullanılabilen ve stratejik yönetime her zaman ihtiyaç duyan bir yaklaşımdır. Sağlık hizmetlerinde fiyatlandırma stratejileri üretilirken de işlem maliyetlerinde olduğu gibi stratejik yönetime ve disiplinler arası işbirliğine ihtiyaç duymaktadır. Günümüzde maliyete dayalı sağlık hizmetleri fiyatlandırmasında tek bir yaklaşım üzerinden fiyat belirlenmemektedir. Güncel yaklaşımların takip edilmesi gerekir. İşlem maliyetleri yaklaşımı her ne kadar eski bir yaklaşım olsa da günümüzde bu kavram yeniden konuşulmaya başlamıştır. Sağlıkta işlem maliyet yaklaşımının sağlık kuruluşlarına faydaları bulunmaktadır ve fiyatlandırma stratejilerinde bu yaklaşımı da kullanmalıdır. Eğer sağlık kuruluşları işlem maliyetlerini kullanırsa aşağıdaki faydaları elde edeceklerdir:

- Sağlık kuruluşlarının maliyetleri en aza indirme çabalarını yansıtan örgüt modellerinin oluşturulmasına yardımcı olacaktır.
- İşlem maliyetlerine dayalı bir yaklaşım sadece fiyatlandırmada çeşitliliği değil aynı zamanda işlemlerde çeşitliliği getireceği için sağlık kuruluşunda örgütsel çeşitlilik sağlanmış olacaktır.
- Sağlık kuruluşlarında yer alan bireyler sınırlı rasyonelite ve riskten kaçınan bir haldedir. İşleme dayalı maliyet uygulamaları aynı zamanda örgütteki değişime ve bu yapının ortadan kalkmasına aracı olacaktır.

Sağlık kuruluşlarının fiyatlarının standardize edilmesi için hükümetin, kuruluşların, hastaların kısacası bütün paydaşların harekete geçmesi gereklidir. Çünkü fiyatlandırmaya yönelik stratejiler şartların değişmesine bağlı olarak değişmektedir. Akılcı ve rekabetçi bir fiyatlandırma stratejisi geliştirilerek sağlık konusunda politik karar verme süreçleri yönlendirilmeli ve yeniden tasarımlar yapılmalıdır. Bunun dışında daha çok hastanın sağlık hizmetlerine erişimini sağlamak için indirimli fiyat uygulamaları yapılabilir. Belli bir fiyatlandırma stratejisi yapılmadan önce mutlaka sağlık hizmetleri planlamalarının sağlam bir şekilde hazırlanmış olması gereklidir. Hazırlanan planlar sayesinde hizmet verilen alanda ne tip sağlık sorunlarının olduğu ve bu sağlık sorununu kişilerin karşılayıp karşılayamayacağına karar verilmesi gerekir. Sağlık hizmetleri fiyatlandırma stratejilerinin rasyonel olması için sigorta şirketleriyle ortak bir şekilde hareket edilmelidir. Maliyet muhasebesi sürdürülebilir şekilde yapılmalıdır ve bu alanda bazı yenilikler yapılabilir. Sağlık sektöründeki paydaşların yaşamış oldukları engelleri ortadan kaldırmak veya etkilerini azaltmak için işbirliği stratejileri uygulanmalı ve bu uygulamalar sürdürülebilir olmalıdır. Böylece bu stratejiler aynı zamanda fiyatlandırmayı olumlu yönde etkileyecektir.

İyi bir fiyatlandırma stratejisi için öncelikle maliyet, piyasa verileri, ödeme faktörlerini barındıran politikalar yer almalıdır. Sağlık kuruluşları ve bakanlık sağlık hizmetlerine yönelik fiyatlandırmaları yaparken bu üç bileşene göre hareket etmelidir. Bunun için sağlık sektörüne yönelik verilerin güncel olmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Sağlık hizmetleri ödeme faktörleri ve maliyetlerine yönelik

çalışmalar yapılmalıdır. Sağlık kuruluşları hizmetlerini fiyatlandırırken kurumla ve bulunan mevcut şartlara göre en uygun maliyet stratejilerini belirleyerek fiyatlandırma yapmalıdır. Yani kurumların belirledikleri fiyatlar ile maliyetleri arasındaki ilişkiyi iyi açıklanabilirse fiyat standardının kurulabilir.

Son olarak işlem maliyetlerinin sağlık kuruluşlarında ortaya çıkma düzeyleri işlem maliyetlerine neden olan faktörlere göre farklılıklar göstermektedir. Bundan dolayı ilerleyen dönemlerde sağlık kuruluşlarında işlem maliyetlerini belirleyen faktörler olan beş ana başlık üzerine incelemeler ve araştırmaların yapılması muhtemeldir. Bunun dışında işlem maliyeti stratejilerinin fiyatlandırmada benimsenebilmesi için sağlık kuruluşlarının örgütsel yapılarında değişikliklere gitmesi gerekir. Yani işlemsel maliyet yaklaşımı ile örgütsel yapılarıdaki ilişkilerine yönelik çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

Ataman, G. (2009). İşletme Yönetimi. İstanbul, Türkiye: Türkmen Kitabevi.

Castner, G., Ferguson, C. (2000). The effect of transaction costs on the decision to replace ‘off-the-shelf’ software: the role of software diffusion and infusion. *Info Systems Journal*, 10, 65-83.

Gapenski, L.C. (2005). Healthcare Finance: An Introduction to Accounting and Financial Management. Aupha Press; 3rd edition.

Hajli, M.N., Shanmugam, M., Hajli, A., Khani, A.H., Wang, Y. (2015). Health care development: integrating transaction cost theory with social support theory. *Informatics for Health and Social Care*, 40(4), 334-344.

Healthcare Financial Management Association. (2007). Reconstructing Hospital Pricing Systems: A Call to Action for Hospital Financial Leaders. *A Report from the Patient Friendly Billing® Project*

Klaes, M. (2000).The history of the concept of transaction costs: neglected aspects. *J Hist Econ Thought*, 22, 191–216.

Sayım, F. (2015). Sağlık Hizmetinin Özellikleri. *Akademik Arge Dergisi-Sosyal Bilimler*, 15(1), 89-98.

Stephens, J., Manrodt, K., Ledlow, G., Obe, R. W., Boone, C. (2014). A twist on Oliver: Ten lessons to transform healthcare performance. *Journal of Global Business and Technology*, 10(1), 62.

Stiles, R.A., So, S.A. (2003). Impact of transaction costs on healthcare outcomes. *Expert review of pharmacoeconomics & outcomes research*, 3(3), 283-291.

- Thompson, T.S.H. & Yu, Y. (2005). Online buying behavior: a transaction cost economics perspective. *International Journal of Management Science*, 33, 451-465.
- Waters, H.R., Hussey, P. (2004). Pricing health services for purchasers—a review of methods and experiences. *Health Policy*, 70(2), 175-184.
- Williams, S. (2000). An empirical application of transaction-costs theory to organizational design characteristics. *Journal of Psychology*, 134,1, 81-92.
- Williamson, O.E. (1991a). Strategizing, economizing, and economic organization. *Strategic management journal*, 12(S2), 75-94.
- Williamson, O.E. (1991b). Comparative economic organization: The analysis of discrete structural alternatives. *Administrative science quarterly*, 269-296.
- Williamson, O.E. (1999). Strategy research: governance and competence perspectives. *Strategic Management Journal*, 20, 1087-1108.
- Yılmaz A., Bedük A. (2014). Evaluation of the effect of the outsourcing on resource dependency and transaction cost approach: a research in Konya Oiz, Turkey. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 109, 737-752.